

SEXTA (6)

Levá ruka: hra na sousedních strunách, hmat velké a malé sexty

Pravá ruka: přechody na sousedních strunách

Pojmy: sexta velká / malá * andante / allegro * polka

ČISTÁ KVINTA + VELKÁ SEKUNDA = VELKÁ SEXTA

čistá kvinta + velká sekunda = velká sexta

ČISTÁ KVINTA + MALÁ SEKUNDA = MALÁ SEXTA

čistá kvinta + malá sekunda = malá sexta

1

MUZYKY, MUZYKY

2

POLKA I

Sexta – velká a malá

Tuhle kapitolu věnujeme dalšímu (už předposlednímu) **intervalu**.

Krásně zní a příjemně se hraje – v melodii i ve dvojjzvuku.

Je to **SEXTA (6)**.

Když ke hmatu **čisté kvinty (č. 5)** přidáme **velkou sekundu (v. 2)**, vznikne **VELKÁ SEXTA**.

Když ke hmatu **čisté kvinty (č. 5)** přidáme **malou sekundu (m. 2)**, vznikne **MALÁ SEXTA**.

Často se vyplatí nechat nižší prst ležet na struně (v notách na levé stránce je to 1. prst), protože se k němu budeme brzy vracet, ať v jednohlase, nebo ve dvojjzvuku.

Vyzkoušej si to na všech strunách, protože **sexty** najdeš i v docela jednoduchých písničkách a tancích, jako jsou ty následující.

1

**Muziky, muziky, zahrajte mně na tu basu,
muziky, muziky, zahrajte mně na buben!**

Najdi první **sextu**. Pojmenuj oba tóny. Zazpívej je. Jaká je to **sexta – velká**, nebo **malá**?

2

Polka I

Polka je český lidový tanec ve **dvoudobém (dvoučtvrťovém) taktu**.

Tance mohou mít různou **melodii**, ale **takt** ani **tempo** (a někdy ani **rytmus**) se nemění.

To proto, že se podle nich tančí ustálené taneční kroky.

Polku moc rád tančil Bedřich Smetana. A taky mnoho polek složil – hlavně pro klavír, protože byl vynikající klavírista.

* Vzpomeneš si na jiné tance, které jsi hrál?

V jakém taktu byly tance **menuet**, **sousedská** nebo **valčík**?)

A v jakém taktu je **pochod**?

* Pamatuješ si, co znamená **prima volta** a **seconda volta**? Při zpívání na jména not ukazuj v notách, co budeš hrát poprvé a co podruhé.

ČISTÁ KVINTA + VELKÁ SEKUNDA = VELKÁ SEXTA

čistá kvinta + velká sekunda = velká sexta

ČISTÁ KVINTA + MALÁ SEKUNDA = MALÁ SEXTA

čistá kvinta + malá sekunda = malá sexta

3

STŘÍBRNÝ MĚSÍČKU

Andante cantabile

ČISTÁ KVINTA + VELKÁ SEKUNDA = VELKÁ SEXTA

čistá kvinta + velká sekunda = velká sexta

ČISTÁ KVINTA + MALÁ SEKUNDA = MALÁ SEXTA

čistá kvinta + malá sekunda = malá sexta

4

ZPÍVALA BYCH, ZPÍVALA

Allegro

Sexty – velké i malé

Sexty – velké i malé – na všech strunách a hrané všemi třemi dvojicemi prstů – 1. a 2. prstem, 2. a 3. prstem, 3. a 4. prstem – jsou dobrým cvičením pro levou ruku.
(**Sexta** 3. a 4. prstem byla už v písničce č. 6 ve 3. kapitole. Jestli jsi ji nehrál, vrať se k ní a **sextu** najdi a označ.)

Ale i pravá si musí dát záležet, aby v **détaché** i v **legatu** přecházela ze struny na strunu měkce a pružně (ne prudkým pohybem), bez pomlk, akcentů a bez zvukových kazů. A zrovna tak měkce dosedne smyčec na dvě struny, když chceme hrát dvojjzvuk. Pro krásné rozeznění dvojjzvuku můžeme přidat závěrečnému tónu **korunu** ☺.

3

**Stříbrný měsíčku, nezacházej ještě,
že je můj Janíček na daleké cestě.
Stříbrné hvězdičky svitu nebeského,
přiveďte mně domů mého rozmilého.**

Jakou **sextou** začíná tato písnička?
Zazpívej ji na jména not.

Malá sexta zní **mollově**. I písnička je smutná, možná tajemná – jako to noční putování, o kterém se v ní zpívá. Vymysli vhodnou **dynamiku** a zapiš ji do not: možná ***p***, možná **crescendo** a **decrescendo**.

Některá italská slova, která v hudbě používáme, nám předem radí, v jakém tempu máme hrát. Pro klidné tempo, podobné pomalé chůzi, používáme slovo **ANDANTE**.
Vzpomeň na některou písničku z minulých kapitol, ke které by se hodilo tempové označení **andante**. Slovo **cantabile** už dávno znáš.

4

**Zpívala bych, zpívala, ale nemám notu,
ševci mi ji ukradli, ušili z ní botu.**

V 5. kapitole 1. knížky jsme se setkali s písničkou, která začínala týmiž slovy.
Ale jen začínala – pak se v ní totiž zpívalo o stýskání a my jsme si na ní poprvé vyzkoušeli **cantabile**.
Zato tady si rozpustilá zpěvačka ze všeho dělá legraci: ze zpívání i ze ševců.

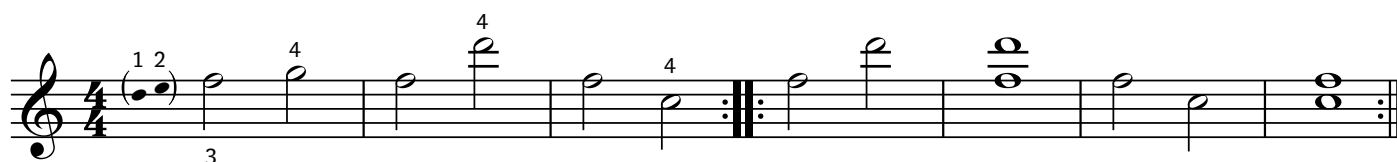
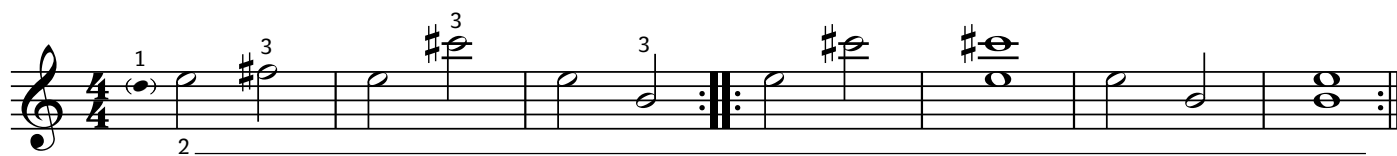
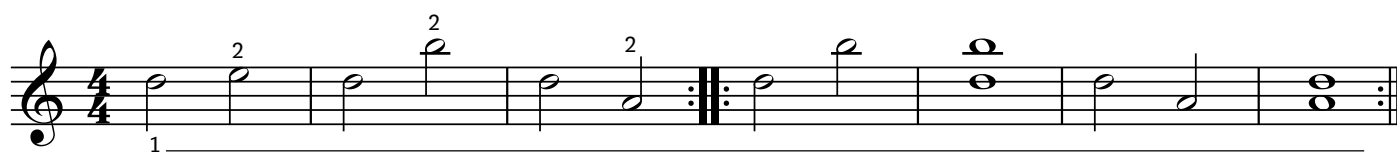
A víš, že slovo „legrace“ pochází z italštiny? To původní italské slovo zní správně **ALLEGRO** a znamená vesele. V hudbě je tím nejpoužívanějším označením pro rychlejší tempo.

Při učení určitě zpočátku nehraj ani **allegro**, ani **staccato**; levá ruka potřebuje na učení klid a delší smyky (možná ještě i **pizzicato**).

Ale až budeš hrát **staccato**, všimni si **řadového staccata** ve 3. taktu na obou řádcích. **Řadové staccato** zní stejně jako to obvyklé ♪ ♪ a houslisté je často používají, chtějí-li se smyčcem snadněji vrátit k žabce. ♪

CO DOKÁŽÍ SOUSEDNÍ PRSTY?

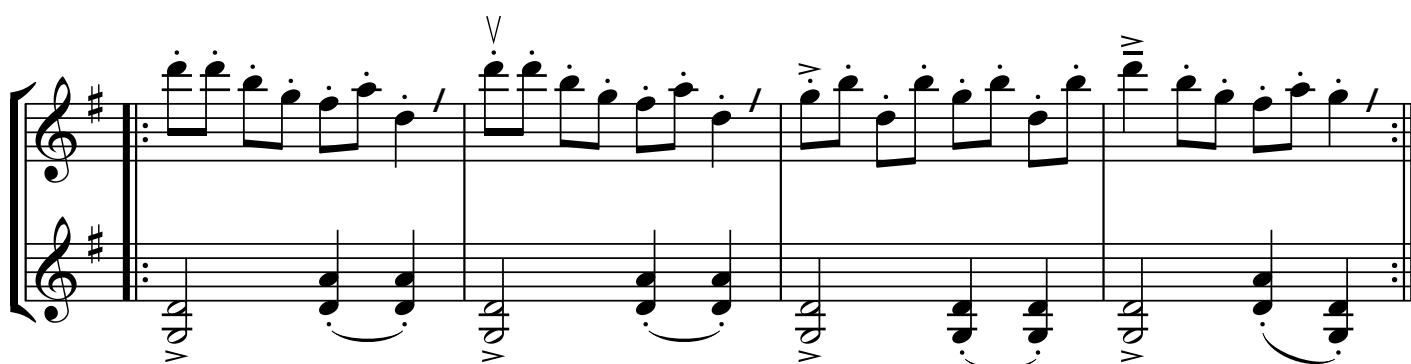
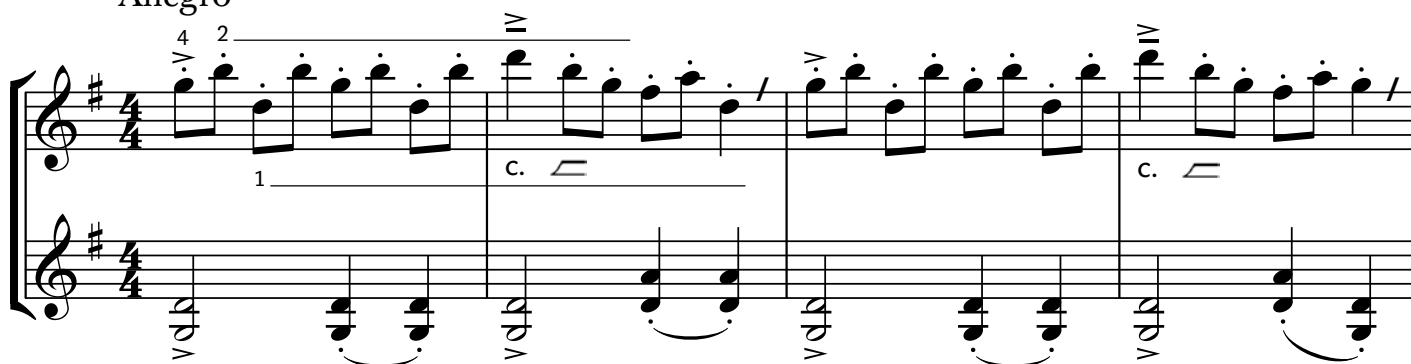

5

HRÁLY DUDY

Allegro

Prohlédněme si první řádek:

1. prst hraje stále tentýž tón na struně **A**, 2. prst střídá struny **A, E, D**.
Jedna dvojice prstů, v níž dokonce „pracuje“ jen jeden, tak dokáže zahrát tři rozličné **intervally**.

* Poznáš intervaly v prvních třech taktech?
Zahraj si je **pizzicato, arco – détaché i legato**,
pojmenuj tóny (z not i z paměti), zazpívej.

* Totéž mohou hrát i dvojice
2. + 3. prst a 3. + 4. prst
(na druhém a třetím řádku).

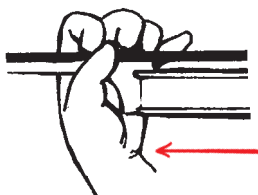

Střídání strun se vyskytuje v houslové hře velmi často. Také dvojhlas zní na houslích velmi pěkně, ať jsou to dvojhmaty, nebo hmaty se sousední prázdnou strunou. Dej si tedy záležet – na čistotě i na krásném zvuku!

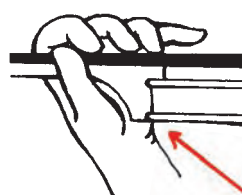

Dobrá rada:

Nejméně pohodlí pociťují houslisté u 4. prstu v dvojjzvukové **kvartě** (tady ji najdeš na konci 3. řádku).
Nevyčítejme malíčku, že je nejkratší, a zkusme se o jeho pohodlí postarat.

Při příliš nízkém držení ruky,
kdy je horní hrana dlaně rovnoběžná
se strunami a prsty se snaží dopadat
kolmo („drápky“), 4. prst sotva dosáhne.

Při vyšším držení levé ruky, kdy je ohbí
opřeno třeba až nad hranou spodní desky
a prsty dopadají šikmo, je tento hmat
snazší i pro malou dětskou nebo dívčí ruku.

Rozdíl si můžeš vyzkoušet **pizzicato** v „kytarovém“ držení.

5

**Hrály dudy u pobudy, já jsem je slyšela,
dávali mi kominíka, já jsem ho nechtěla.
A já radši krejčího, to je něco lepšího,
ušije mi šněrovačku z fortele jinšího.**

Střídání strun v levé i v pravé ruce využijeme například v této dudácké písničce.

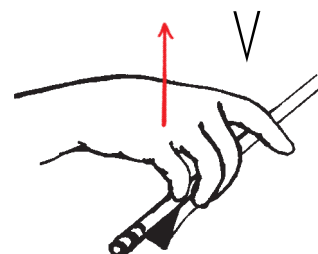
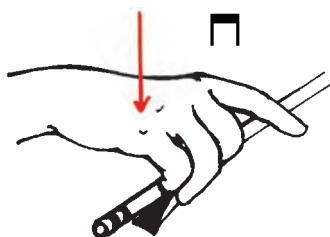
Nezapomeň ale na dobrou radu: ze začátku ani **allegro**, ani **staccato**!

Levá ruka potřebuje v klidu najít čisté hmaty.

Houslisté často při cvičení hrají dvojjzvuky – buď pro kontrolu čistoty některého hmatu (třeba s prodloužením s **korunou** ☺), nebo jako celou **dvojhmatovou variaci**.

Pravá ruka si navyká na střídání strun. Čím menší pohyb dělá při sklápění smyčce ze struny na strunu, tím lépe. Stačí opravdu malý pohyb v ruce – jako by ruka střídala nádech a výdech. Pohyby celým loktem „přenecháme dudákovi“.

V předchozí kapitole jsme si zopakovali kvintový doprovod.

Tady máme tu pravou **dudáckou prodlěvu** (**dudáckou kvintu**), o které jsme mluvili už v 6. kapitole 1. knížky.

Už ve 4. kapitole 1. knížky jsme podle **intervalů** v prvním taktu poznali, jaká je to písnička. Dokážeš to i teď?

Když zazpíváš první dva takty i ve správném rytmu, určitě na to přijdeš.

Pojmenuj všechny označené **intervaly**.

V jediném taktu potřebujeme při hraní prstoklad se zvýšeným 4. prstem. Je to důležité.

Najdi ho.

Kdo tuto písničku zná, má snazší práci.

Ale pozor! Bez přemýšlení to nejde!

The musical score is written in treble clef, 3/4 time, and D major. It consists of four staves. Red circles highlight the following intervals:

- Staff 1: Interval between the first and second notes (circled in red), labeled with fingerings 0 and 3.
- Staff 2: Interval between the first and second notes (circled in red).
- Staff 3: Interval between the first and second notes (circled in red).
- Staff 4: Interval between the first and second notes (circled in red).

Other markings include chord diagrams, a 'c.' marking, and a '2' above a note in the fourth staff.

Pro krásné hraní je třeba promyslet chytré rozdělení smyku na smyčci!